ՏԱՄՆԱՒՎԵՑԵՐԱՐԴ ՏԱՐԻ Թ-ԻՒ 1738 ՈՒՐԲԱԹ 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1885 (Ն. Տ.) 13 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԱՐԱՐԱՏ

ՕՐԱԳՐԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԿԱՊԱԿԱՆ

26 ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄԱՆԿ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 6 մէճիտ
Վեցամսեայ 3 »
Յաճուրդման տողը մէկ անգամի համար 2 դրուշ է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի:

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

ՊԱՏՄԱՆԿ

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել Մ. Յ. Մէլիքեան, Պազար Ալի Ճաստէսի բիւր 20 Տ. Ալիլէկեան Էֆենտիի տպարանը:

Խմբագիր Բ. ՊՈՉԱՃԵԱՆ

Ի. ՊԱԼԻՍ 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ (*)

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Մատուցեալ առ Ա.Բ. Ժողէ

ի մասին Պարտուց բարձման Ս. Երուսաղէմի

(30 Յունիս 1884)

—

Վեհափայլ Ցանձնապետ Էֆէնտի Ազգ. Երեսփոխանական Ընդհանուր Ժողովոյ.

Երուսաղէմի Ս. Աթոռոյն պարտուց բարձման եղանակը քննելու համար Պատուական Ժողովոյդ կողմէ կարգեալ Յանձնաժողովն իր պաշտօնն աւարտած և իր տեղեկագիրը մատուցած լինելով, Ազգային Ժողովը անոր եղրակացութիւնն ընդունած և հնարաւորապէս Մայր-Դիւանն յատուկ նամակ մը նոյն տեղեկագիրը Ազգային վարչութեան հաղորդած և յանձնարարած էր անոր եղրակացութեան համաձայն գործադրել ընդհանուր հանգանակութեան եղանակն իր յարակից պայմաններով: Այս ընդհանուր հանգանակութեան եղանակն էր ըստ տեղեկագրի Յանձնաժողովոյ՝ մարդ. գլուխ 3 դրչի նպաստ հաւաքել, ինչպէս որ արդէն նոյն իսկ պարտուց բարձման Յանձնաժողովը հետեւած էր այն եղանակին, և անոր յարակից գլխաւոր պայմաններն էին՝ ի մէջ այլոյ՝ հանգանակութիւնն նուիրակաց ձեռօք կատարել գաւառաց մէջ, դայերական կառավարութիւններն արտօնութիւն և արքունի հրամանագրեր տալնով նուիրակաց համար: Ս. Երուսաղէմի վանուց ապագային վրայ Ազգն ապահովելու համար 1880 թուականիս Տաճատեանց Կանոնագրին տրամադրած միջոցներուն վրայ նորեր եւս յաւելուլ և ներկայել Ազգային Ժողովոյ վաւերացման.

Ազգային Ժողովոյ Յանձնաժողովը՝ այս եղանակը ներկայացնելով Տանդերձ՝ ոչ նուազ յատուկ յայտարարութիւն մը կ'ընէր անոր ելից նկատմամբ, և սա տողերով կը կնքէր իր տեղեկագիրը: «Եթէ տեղեկերի վրայ դնուող ամէն Հայ պարբերական հրատարակութեանց և այլ միջոցաւ չլսեցաւ և չդիտցաւ թէ Ս. Երուսաղէմի մէջ ազգ. եկեղեցական անկախանութիւնը, պատմական, սուրբ և անգին ըստացուածք վտանգի մէջ կեանքն, և թէ միանգամայն հաւաքական օժանդակութեամբ մը կարելի է այդ անհաւասարի վտանգին առաջքն առնուլ և անոնց ապագայն ապահովել, և թէ մէկ խօսքով չընդհանրանայ Ս. երուսաղէմի արդի տխուր վիճակին և մօտոյ ծանօթ եղող անձանց ահ ու դողն, հանգանակութեան ձեռնարկն պիտի դատապարտուի այն տնել վիճակին՝ յորում գըժբաղդաբար գտած է Յանձնաժողովս: »

Եւ տակաւին Երուսաղէմի Ս. Աթոռն տագնապալից վիճակի մէջ, և ծանր ճգնաժամէ մը կ'անցնէր՝ զոր կարելի չէր դիտել անխռով, տակաւին Ազգ. Ժողովոյ Յանձնաժողովն՝ որ հանգանակութեան ձեռնարկն դիւրելու դիտմամբ պայմաններով օժտեր էր զայն, իրաւունք ունէր երկնչելու. որ կրնար դարձեալ տանել վիճակի մը մատնուիլ առաջարկուած եղանակին, որ արդէն վորձուած և անյաջողութեան մատնուած էր, և Ազգ. վարչութիւնը կը տեսնէր թէ օրըստ դժուարութիւններ կային պէտք եղած խուսով ձեռնհաս նուիրակ եկեղեցականներ դտնելու համար, երբ արդէն խափուր վիճակայ համար հովիներ դտնել դժուարին եղած էր, նոյնպէս անոնց ծախքերը հայթայթելու և այս մասերամասնակ բայց բաղմաժամաւոր նպատակը կանոնաւորութեամբ և արագութեամբ հաւաքելու համար. սակայն քանի որ գայն ղինուորական տրոց հետ հաւաքելու առաջարկն՝ որ Ազգ. վարչութեան կողմէ յատուկ մատուցեալ էր Բ. Դրան, անպատասխանի կը մնար երկար ատենէ ի վեր, սակայն քանի որ Ազգ. Ժողովոյ Յանձնաժողովոյ կողմէ այն պարտուց բարձման վերաբերեալ ուրիշ այլ եւ այլ միջոցներ քննուելով՝ միայն նուիրակաց ձեռօք հանգանակութիւնն կատարելու եղանակը մնացած և Ազգ. Ժողովը յանձնառած էր գայն գործադրել, տալեւս Ազգ. վարչութեան կը մնար յարել անոր և հետամուտ լինել գործադրութեան, որուն նեղբէն իւր միջոցներն. Այն հանգանակութիւնը թէեւ Պոլսոյ մէջ չէր արգիլուած Տէրութեան կողմէ, սակայն գաւառաց մէջ անարգել շարունակելու համար՝ առաջին պայմանն էր դայս. կառավարութեան արտօնութիւնն առանել, ինչպէս Պատ. Ժողովոյդ Յանձնաժողովն այն հարկն ղգացած էր, հետեւապէս խնդն Ժողովը վերապահելով երբ միւս պայմանաց նկատառութեամբ՝ վութեաց տարի այս մասին առ 15 ին Բ. Դրան թագրիր մը մատուցանել, և բացատրելով Երուսաղէմի Ս. Աթոռոյն տագնապալից վիճակը՝ արտօնութիւն խնդրել հանգանակութեան համար և յատուկ հրամանագիր նուիրակաց համար, որ պաշտօն պիտի առանձնէին գաւառները շրջագայելու և նպաստ հաւաքելու. Ազգային վարչութիւնն երբ կը չգանար լրագրատ հրամանագրերն առնուլ, և ահաւասիկ նոր՝ բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ առ Ս. Պատրիարքն ուղղեալ հրամանագիր մը և յետոյ՝ Արտաքին Գործոց Վեհ. Նախարարին մէկ պաշտօնագիրը ծանուցին թէ՝ Նախարարաց Ժողովը այն նպաստը ղինուորական տրոց հետ հաւաքելու առաջարկն յատուկագոյն ակընդամբ ընդունելի դատած և վեհ. Սուլթանին հաւանութեանը ներկայ լինելով, Նորին Վեհափառութիւնն իւր բարձր հրամանագրը հատուցած էր զայն, և ըստ այնմ պատ ու պատչաճը յանձնարարած էր Ելեւմտից Նախարարութեան: Բայց հարկ է ըսել թէ կայս. կառավարութիւնը փոխանութեամբ մ'ընդունած էր այս մասին յատուկագոյն մատուցեալ առաջարկն: Ազգ. վարչութեան խնդիրն էր ա'չ միայն արտօնութիւն առանել ղինուորական տրոց հետ. թէ՝ յատուկագոյն մատուցեալ Ազգ. վարչութեան կողմէ առաջարկուած և կայս. կառավարութենէն հաստատուած եղանակն ոչ միայն ամենէն անվրիպելի միջոցն էր հանգանակութիւնն յաջողութեամբ կատարելու համար, այլ և ղերծ էր ամէն անպատեհութիւններէ, որ ի սկզբանէ ի վեր այս եղանակին կը վերագրուէին:

Ղինուորական տրոց բաշխման և հաւաքման գործողութեանց վրայ կանխակալ կարծիքներ մուտ գտած են մարքերու մէջ, և անհանդրժողութիւն զգացողներ կան թէ՝ այս նպաստն երբ ղինուորական տրոց հետ հաւաքուի, չպիտի խնայուի անկարող ազգայնոց, թէ անոնց դէմ բուռն միջոցներ ի գործ պիտի դրուին, թէ կրօնափոխութեանց տեղի պիտի տրուի, և թէ վերջապէս այս նպաստը միանգամ ղինուորական տրոց հետ ձուլուելէ յետոյ՝ պիտի մշանջենաւորի, և նոր ազգերից չարժառիթ մը պիտի գառնայ դաւառացի ազգայնոց համար: Թէ այս երկիւղներն, որոնց անհիմն են ցոյց տալու և թիւրիմացութիւնն ներն միանգամ ընդ միշտ բառնալու համար հարկ է այս տրոց բաշխման և հաւաքման եղանակը բացատրել, բացատրութիւն մը՝ որ բաւական պիտի լինի ամենէն կասկածոտ մարքերն անդորրելու:

Ղինուորական տուրք անունը թէեւ խիստ հնչուտ մ'ունի, սակայն արքունի տուրքերու այլ և այլ տեսակներ մէջ այս միակ տուրքն է որ՝ ամենէն աւելի մեզմ պայմաններով կը հաւաքուի, անկարողին կը խնայէ և իր պէսպէսներով դիւրութիւններ կ'ընծայէ հարկատուներու. վասն զի կայս. կառավարութիւնն ամէն ուրեք ըստ մարդահիմն տուելիք դումարին ընդհանուր քանակութիւնն յատուկ կանոնի մը համաձայն միանգամ ընդ միշտ կ'որոշէ յետոյ, տրոց բաշխումը և հաւաքումը կը թողու Ազգին, այսինքն իւրաքանչիւր վիճակի մէջ տեղւոյն Գաւառական վարչութեանց, և անոնցմէ կը պահանջէ դրամն: Տէրութիւնն ըստ օրինի արական սեռէ առ հասարակ ամէն անձ՝ նորածինէն սկսելով զառամած ծերունին, աղքատն և հաշմանդամը միանգամայն ի համար կ'առնու, և իւրաքանչիւր 180 անձէ մէկ ղինուոր առնելու դրութեամբ՝ զոր կը դործադրէ իւրամ ժողովրդեան համար, այդ մէկ ղինուորին փոխարէն 3000 դրչ կը պահանջէ իւր ոչ-մահմետական հպատակներէն, և այս հաշուով 27 դրչ 30 փարա բաժին կ'ինայ մարդ գլուխ: Այլ սակայն բանականի անունը որ հնդետասանամեայ հասակէն կը դըտնուին ի խոնարհ և 75 տարեկանէն վեր, միանգամայն հաշմանդամներն, աղքատներն և եկեղեցականներն զերծ են այս տրոյ մասնակցութեան պարտաւորութիւնէն, ուստի անոնց վճարելիք բաժինն միւսներուն բաժնին վրայ կը յաւելնայ իւրաքանչիւրին կարողութեան չափով: Այս տրոց բաշխումն և հաւաքումն գաւառական մեծ կեդրոններու մէջ Առաջնորդարանք և թեմօրեից մէջ Թաղական խորհուրդք կը կատարեն, ըստ օրինի պատասխր լինելով նախայն բաշխման ցանկերն դնել ի տես եկեղեցւոյ բակերու մէջ, և կը

(*) Այն տեղեկագիրն Ազգ. Ժողովոյ այս աւուր դռնիակ նստին մէջ վիճաբանութեան ենթարկուած է:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

—o—

30 Յունիս 1884

Խնդրատու՝ Ս. Ա. Ալիխանեան
Ընդունող՝ Ս. Ա. Ալիխանեան

Ս. Ա. Ալիխանեան

Ես ալ ձեզ հետ համաձայն եմ, որ ամէն ինչ ընելու է ազգին համար, եւ ոչ թէ ազգը մեզ համար։ Ես ալ կը կարծեմ, որ ազգին ծառայելու համար ամէն ոք իր ուժերուն չափ պարտաւոր է աշխատիլ, եւ ոչ թէ ազգին ծառայելու պատրուակով ուրիշներուն ուժերը իր անձնական նպատակներուն համար գործածել։ Ես ալ կը կարծեմ, որ ազգին ծառայելու համար ամէն ոք իր ուժերուն չափ պարտաւոր է աշխատիլ, եւ ոչ թէ ազգին ծառայելու պատրուակով ուրիշներուն ուժերը իր անձնական նպատակներուն համար գործածել։

Ինչպես չէիր սպասում նրանից ։

—Պատահել է անսպասելի դեպք , ասաց նա ինքն իրեն ։

—Ախ , ինչ ես ասում , ինչ է պատահել , ասա՛ , ասա՛ , ասա՛ ։

—Լա՛ռ , լա՛ռ , հանգստացի՛ր , ես քո ասածը կանեմ , միայն թե դադարեցրու ։

Եվ նա ջրեց ծաղիկները ։

—Ասա՛ , ասա՛ , ասա՛ ։ Ես քո ասածը կանեմ , միայն թե ասա ։

—Ես ուզում եմ , որ դու ինձ ներողություն խնդրես ։

—Ներողություն ։ Ինչի՞ համար ։

—Ինչի՞ համար ։ Ես քեզ ասացի , որ ինձ հետ չխոսես , ինչո՞ւ խոսեցիր ։

—Ես ասացի , որ ինձ հետ չխոսես , ինչո՞ւ խոսեցիր ։

Թաղաւոր Քրիստոս ։

—Ո՜հ , ըսաւ ինքնիրեն , զգայնութեան ու սոսկումս ո՛ր խորհուրդ կրնայ ունենալ ։

Ապա դառնալով Քրիստոսի ըսաւ .

—Տէր , ներէ՛ ինծի , խղճալի մեղաւորիդ ։

Ու ծունկի եկաւ անոր առջեւ ։

Յիսուս ձեռքը երկնցուց , դէպի իրեն բարձրացուց զայն , ու ըսաւ .

—Ելի՛ր , ելի՛ր ոտքերուդ վրայ , մի՛ վախնար ։ Ես ալ մարդ եմ , դուն ալ մարդ ես ։ Ես ալ մեղաւոր եմ , դուն ալ մեղաւոր ես ։ Ես ալ կրնամ սխալիլ , դուն ալ կրնաս սխալիլ ։ Ես ալ կրնամ ինկնալ , դուն ալ կրնաս ինկնալ ։ Ես ալ կրնամ ապաշխարել , դուն ալ կրնաս ապաշխարել ։ Ես ալ կրնամ ներում գտնել , դուն ալ կրնաս ներում գտնել ։ Ես ալ կրնամ փրկուիլ , դուն ալ կրնաս փրկուիլ ։ Ես ալ կրնամ երանի գտնել , դուն ալ կրնաս երանի գտնել ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ արքայութեան մէջ մտնել , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ արքայութեան մէջ մտնել ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ որդի ըլլալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ որդի ըլլալ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ սիրելի ըլլալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ սիրելի ըլլալ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ ընտրեալ ըլլալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ ընտրեալ ըլլալ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ զաւակ ըլլալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ զաւակ ըլլալ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ ժառանգ ըլլալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ ժառանգ ըլլալ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ միանալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ միանալ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ հաղորդուիլ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ հաղորդուիլ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ հանդիպիլ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ հանդիպիլ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ տեսնուիլ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ տեսնուիլ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ խօսիլ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ խօսիլ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ ապրիլ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ ապրիլ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ մեռնիլ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ մեռնիլ ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ յարութիւն առնել , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ յարութիւն առնել ։ Ես ալ կրնամ Աստուծոյ հետ յաւիտենական կեանքի ժառանգորդ ըլլալ , դուն ալ կրնաս Աստուծոյ հետ յաւիտենական կեանքի ժառանգորդ ըլլալ ։